

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 714 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Djumaniyazov Maqsud Allazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instiuiti professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasini dotsenti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich , professor; Zaynutdinova Umida Djalalovna , dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda.....	13
O'sman Mesten , Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya-O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar.....	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li , doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotning o'rni.....	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi , assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari.....	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxizmatlarni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	36
Mirzayev Q. J. , i.f.d., professor; Jonuzokov M. K. , assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	40
E. I. Nosirov , i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	46
Matkabilova Dilorom Xalilullayevna , PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	51
Islomova Dilrabo Salomovna , kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari.....	55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich , PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi , i.f.b.f.d.; Axrorov Farxod Baxriddinovich , i. f. n.; Xo'jamov Bobur , tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni.....	68
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri.....	72
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich , i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna , PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich , assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	84
Madraximova Gulasal , dotsent; Safarova Nasiba , magistrant	
Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari.....	90
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich , Todjimamatova Mashhura Erkinovna ; Nurmatova Hilola A'zamovna ; Berdieva Aziza G'anisher qizi ; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	97
Nurbek Khalimjonov , assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan.....	102
Khusniddin Egamnazarov	
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	106
Sarvar Mamasoliyev ; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmni barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma.....	112
Xalimova F. N. , katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari.....	115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich , mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	122
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , kafedra dotsenti	
Turizm sektorida milliy hunarmandchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna , kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна , преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	139
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi , PhD	

Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich , dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan	150
Cao Gang , PhD Candidate	
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish.....	160
Musyeva Shoira Azimovna , kafedra professori	
Mamalakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni.....	164
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich , PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova , tadqiqotchi;	
Umirov Islombek Furkatovich , tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li , tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich , t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlilikka ta'siri.....	179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich , iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari	186
Burxanov Aktam Usmanovich , i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich , i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid	191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili.....	194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orkali turizm industriyasini rivojlantirish usullari	200
R. P. Zarikeyev , mustaqil doktorant	
Korxonada iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti	206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich , doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar va ular hisobining amaldagi holati	211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna , doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi , doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari	221
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi , doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi , teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	235
Ametov Quvondik Mamatjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	238
Amirzoda Hamrayev , katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari.....	244
Amonov Alisher , o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	248
Bobirjon Aktamov , katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari	253
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li , katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli yo'nalishlari.....	259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi , doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxonada iqtisodiyotida tutgan o'rni	265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi , PhD, katta o'qituvchi	
Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari...269	
G'anibayev Iloxomjon Shokiraliyevich , doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili	275
Jumanova Zilola To'ychiyevna , doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari	280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li , kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	284
M. Samiyeva , kafedra assistenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System	288
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich , independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari.....	294
Nazarova Muslima Nazarovna , PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	

Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
O'zbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish	307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich , kafedra assistenti	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash.....	311
Radjabova Gavxar Umarovna , kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice	316
Ravshan Aliyevich Allayorov , Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar	319
Abrorov Sirojiddin , PhD; Bunyod Usmonov , PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish.....	325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna , PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish.....	332
Sh. Sh. Ziyayeva , katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash	337
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан.....	340
Усманов Фаррух Обитжонович , научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari	348
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich , stajor tadqiqotchi	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish	355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna , kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna , doktorant	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li , doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich , dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari.....	363
Yusupov M. S. , PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики	369
Абдуллаев Анвар Фархадович , PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiqlik	375
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике.....	379
Бердикулова Ирода Райимкуловна , старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович , студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari.....	390
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich , i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli	395
G'ofurov Azizbek Umarjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari.....	400
J. Y. Isakov , i.f.d, professor	
Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	405
A. Abduvohidov , i. f.d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich , PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан.....	412
Кошанов Абдимурат , независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	416
Qurbonova Shaxrinoz , doktorant	
Erkin iqtisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna , mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich , erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish	433
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	439
Мирсодиқова Дилобар Дилшод кизи , самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	445
Nasurova Kamola Ravshanovna , PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолiddin угли , магистр	

Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish	460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna, PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики	466
Хасанхонова Нодира Исаметдиновна, PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna , iqtisod fanlari nomzodi	
Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari	481
Suleymanov Farrux Raximjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат" 487	
Туйчиев Комилжон Лазизович , доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности	
производства каракулеводческой продукции.....	493
Тулкин Хайтмуродович Фармонов , профессор; Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич , докторант	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi, PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения	
конкурентоспособности предприятия	503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна , к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna , i. f. n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari	513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi , kafedra dotsenti i. f. d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish.....	521
Yuldashev Furqat Nurilloevich , doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, PhD; Akramov G'ayrat Otobek o'g'li , talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	530
Fayzieva Nargiza Rabimovna, PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlari	537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich , kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich , PhD, kafedra dotsenti	
O'zbekistonda energetika korxonalarini faoliyatida korporativ	
boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
O'rta Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi.....	548
Shaymanova Nigora Yusupovna , doktorant	
Korxonaga investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi.....	552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li , doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari.....	559
Shavqiyev Erkin , i. f. n.	
"Yashil iqtisodiyot" ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari	565
Berdiyev Baxtiyor Sodiqovich , kafedra dotsenti	
Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari	571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich , i. f. n., kafedra dotsenti	
Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi.....	576
S. Qulmatova , PhD, dotsent	
Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms	581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich , Professor	
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash	586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchi	
Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari	593
Narmanov Ulug'bek Abdugapporovich, PhD; Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li	
Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'rni va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari.....	598
Usmonova Dilfuza Ilhkomovna , kafedra dotsenti	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли , научный сотрудник	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish.....	608
Artikov Kurbonazar Amonovich , mustaqil ilmiy tadqiqotchi	
Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati.....	614
Asamxodjaeva Shoira Shukurullaevna , katta o'qituvchi	

Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения.....	618
Ачилова Ширин Шавкат кизи , старший преподаватель	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta'minotini takomillashtirish	622
Bazarova Nigora Ravshanovna , kafedra dotsenti	
Sug'urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari	627
Kenjayev Ilhom G'iyozovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich , Scientific researcher	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	637
Mirpulatova Luiza Mansurovna , doktorant	
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari.....	642
Norov Akmal Ruzimamatovich , DSc, kafedra professori	
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari	649
Norova Nozima Nabiyeвна , katta o'qituvchi	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	657
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Jahondagi kuzatilayotgan globallashuv va tabiatdagi o'zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug'urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar ("O'zbekinvest" EISK AJ misolida).....	661
Sayfullo Mirzoyev	
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector	666
Solijonova Muxlisa Azamatovna	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	668
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari.....	673
Xalikov Ulug'bek Rustamovich , PhD	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova , mustaqil izlanuvchisi	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo'llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari... 683	
Shaniyazova Zamira Oralbayevna , PhD	
Тенденции развития жилищного строительства.....	688
Алиева Зилола Маматвалиевна , доцент кафедры	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.....	692
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'larining shakllanishi va nazorat qilinishi.....	698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich , filologiya fanlari doktori, professor	
Спиртные напитки - вред здоровью	702
Кариева Халима Икромжоновна , старший преподаватель кафедры	
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas	706
Munisa Alimova	
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish.....	709
Isaqova Zebo Murodovna , f.f.n. (PhD), tadqiqotchi	

TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARINING BREND JOZIBADORLIGINI MARKETING STRATEGIYALARI ASOSIDA OSHIRISH

Sh. Sh. Ziyayeva

TMI "Menejment va marketing" kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola tikuvchilik va trikotaj korxonaları o'zlarining brend jozibadorligini oshirishda duch keladigan qiyinchiliklarni o'rganadi va samarali marketing strategiyalari orqali amaliy yechimlarni taqdim etadi. U cheklangan onlayn mavjudligi, shiddatli raqobat, rivojlanayotgan iste'molchilarning afzalliklari, mavsumiylik va tendensiyalar, cheklangan byudjetlar va mijozlarni jalb qilmaslik kabi muammolarni hal qiladi. Taklif etilayotgan yechimlar moslashtirilgan onlayn mavjudlik, noyob branding, barqarorlik majburiyati, mahsulotni diversifikatsiya qilish, iqtisodiy jihatdan samarali marketing va mijozlarni jalb qilish tashabbuslarini o'z ichiga oladi.

Kalıt so'zlar: tikuvchilik va trikotaj korxonaları, brend jozibadorligi, marketing strategiyalari, onlayn mavjudligi, raqobat, iste'molchilarning afzalliklari, barqarorlik, mahsulotni diversifikatsiya qilish, mijozlarni jalb qilish, noyob savdo nuqtalari, elektron tijorat, mijozlarning sodıqligi.

Abstract: This article explores the challenges faced by sewing and knitting enterprises in increasing their brand attractiveness and provides practical solutions through effective marketing strategies. It addresses issues such as limited online presence, fierce competition, evolving consumer preferences, seasonality and trends, limited budgets, and lack of customer engagement. The proposed solutions include tailored online presence, unique branding, sustainability commitment, product diversification, cost-effective marketing, and customer engagement initiatives.

Key words: sewing and knitting enterprises, brand attractiveness, marketing strategies, online presence, competition, consumer preferences, sustainability, product diversification, customer engagement, unique selling points, E-commerce, customer loyalty.

Аннотация: В данной статье рассматриваются проблемы, с которыми сталкиваются швейные и трикотажные предприятия при повышении привлекательности своего бренда, и предлагаются практические решения посредством эффективных маркетинговых стратегий. Он решает такие проблемы, как ограниченное присутствие в Интернете, жесткая конкуренция, меняющиеся потребительские предпочтения, сезонность и тенденции, ограниченные бюджеты и отсутствие взаимодействия с клиентами. Предлагаемые решения включают индивидуальное присутствие в Интернете, уникальный брендинг, приверженность устойчивому развитию, диверсификацию продуктов, экономически эффективный маркетинг и инициативы по привлечению клиентов.

Ключевые слова: швейные и трикотажные предприятия, привлекательность бренда, маркетинговые стратегии, присутствие в Интернете, конкуренция, потребительские предпочтения, устойчивость, диверсификация продукции, привлечение клиентов, уникальные точки продаж, электронная коммерция, лояльность клиентов.

KIRISH

Ko'pincha ommaviy ishlab chiqarish va tezkor modaga ustunlik beradigan dunyoda tikuv va trikotaj san'ati o'zining abadiy jozibadorligini saqlab qoldi. Tikuvchilik va trikotaj korxonaları o'zining mahorati, detallarga e'tiborliligi, o'ziga xos, shaxsiy buyumlar yaratish qobiliyati bilan mashhur. Biroq, tobora kuchayib borayotgan bozorda ushbu korxonalar o'zlarining brend jozibadorligini oshirish va raqamli asrda gullab-yashnash uchun samarali marketing strategiyalarini qabul qilishlari kerak.

Tikuvchilik va trikotaj asrlar davomida avlodan-avlodga o'tib, insoniyat madaniyatining ajralmas qismi bo'lib kelgan. Ushbu hunarmandchilik odamlarga o'z ijodini namoyon etish, funksional va estetik jihatdan yoqimli narsalarni ishlab chiqarish va chuqur muvaffaqiyat hissini tarbiyalash imkonini beradi. Kiyim-kechak, uy dekoratsiyasi yoki aksessuarlar bo'ladimi, tikuvchilik va trikotaj badiiylik va amaliylikning noyob uyg'unligini taklif qiladi.

Tikuvchilik va trikotaj korxonalari o'zlarining jozibadorligiga qaramay, bugungi tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan dunyoda ko'plab muammolarga duch kelishmoqda. Ommaviy ishlab chiqarish va globallashtirish tez modani keltirib chiqardi, bu ko'pincha sifatdan ko'ra miqdorni birinchi o'ringa qo'yadi. Bundan tashqari, elektron tijorat va raqamli asrning yuksalishi iste'molchilarning mahsulotlarni qanday topishi va sotib olishini inqilob qildi^[1]. Raqobatbardosh bo'lish uchun tikuvchilik va trikotaj korxonalari o'zlarining brend jozibadorligini oshirish uchun samarali marketing strategiyalarini moslashtirishlari va amalga oshirishlari kerak.

Ommaviy ishlab chiqarilgan mahsulotlar bilan to'lib-toshgan dunyoda tikuv va trikotaj korxonalari o'zlarining hunarmandchiligini ta'kidlab, samarali marketing strategiyalarini qo'llash orqali ajralib turishning noyob imkoniyatiga ega. Kuchli onlayn mavjudligini o'rnatish, o'zlarining noyob hikoyalarni aytib berish, sifatni birinchi o'ringa qo'yish, moslashtirishni taklif qilish, o'z auditoriyasini o'rgatish va ilhomlantirish va barqaror amaliyotlarda qatnashish orqali bu korxonalar o'zlarining brend jozibadorligini oshirishlari va raqamli asrda rivojlanishda davom etishlari mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI

G. G. Azgaldov tadqiqotlarida korxonalar sifatini boshqarish tizimiga nazariy yondashuvlar va uni baholash vositalari o'z aksini topgan^[2]. Turli tarmoq va soha korxonalarida sifatni boshqarish tizimining amaliy jihatlari V. V. Buziriyev^[3] va V. V. Okrepilovning^[4] ilmiy ishlarida yanada chuqurroq tahlil etilgan. Korxonalarda sifatni boshqarish tizimi konsepsiyasining nazariy va amaliy jihatlari o'rtasidagi o'ziga xos o'zaro bog'liqliklar V. G. Versanning tadqiqotlarida o'rganilgan^[4]. O'zbekistonda to'qimachilik mahsulotlari sifati va eksportini oshirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar R. K. Axmedov, R. V. Abdullayev, M. R. Boltaboyev, Z. D. Odilovalar tomonidan doktorlik dissertatsiyalari darajasida olib borilgan. M. R. Boltaboyev O'zbekiston to'qimachilik sanoatini iqtisodiy rivojlantirishning marketing konsepsiyasini shakllantirish, tashqi bozordagi raqobatbardoshligini oshirish hamda eksport imkoniyatlarini rivojlantirishning marketing strategiyasini ishlab chiqish bo'yicha tadqiqotlar olib borgan^[6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan to'qimachilik tarmog'ida olib borilayotgan islohotlar qiyosiy solishtirish, iqtisodiy jihatdan taqqoslash va tahlil qilish, statistik ma'lumotlarni o'rganish, mantiqiy fikrlash, ilmiy abstraksiyalash va ma'lumotni guruhlash, analiz va sintez usullaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iste'molchilar tobora ortib borayotgan haqiqiy, moslashtirilgan va barqaror mahsulotlarga intilayotgani sababli, tikuvchilik va trikotaj korxonalari moda va hunarmandchilik kelajagini shakllantirishda muhim rol o'ynashi mumkin.

Tikuvchilik va trikotaj korxonalari strategik marketing orqali brend jozibadorligini oshirish uchun sayohatga kirishar ekan, bu sa'y-harakatlarning ta'sirini baholash juda muhimdir. Keling, ushbu strategiyalarning muvaffaqiyatini ko'rsatadigan ba'zi asosiy statistik ko'rsatkichlarni ko'rib chiqaylik.

Ijtimoiy tarmoqlarga kirish: Ijtimoiy media platformalari statistik ma'lumotlar xazinasi bilan ta'minlaydi. Yoqtirishlar, baham ko'rishlar, sharhlar va izdoshlar o'sishi kabi ko'rsatkichlarni kuzatib boring. Ishtirok etish ko'rsatkichlarining oshishi kontentingiz auditoriyangiz bilan rezonanslashayotganini ko'rsatadi.

"KnitArtistry" misolida, ularning Instagram akkaunti doimiy ravishda sahna ortidagi kontent va mijozlar hikoyalarni baham ko'rgandan so'ng, obunachilar soni 25% ga va post ishtirokida 35% ga o'sgan^[7].

Mijozlarning fikr-mulohazalari va sharhlari: Mijozlarning qoniqishi brendning jozibadorligining muhim ko'rsatkichidir. Mijozlarni sharhlar qoldirishga va fikr-mulohazalarini bildirishga undash.

"StitchMasters" tikuvchilik va trikotaj korxonasi mahsulot sifatini ta'kidlaganidan so'ng mijozlarning sharhlarida ta'sirchan 4,8/5 reytingini ko'rdi. Ushbu yuqori reyting ularning brendiga bo'lgan ishonchni sezilarli darajada oshirdi.

Moslashtirishni qabul qilish: Agar siz moslashtirish variantlarini taklif qilsangiz, moslashtirilgan mahsulotlarni tanlagan mijozlar foizini kuzating. Bu yerda o'sib borayotgan tendensiya iste'molchilar siz taqdim etgan noyob, moslashtirilgan tajribani qadrlashini ko'rsatadi^[8].

"CraftYourStyle" tikuvchilik korxonasi o'z veb-saytida foydalanuvchilarga qulay moslashtirish funksiyasini ishga tushirgandan so'ng, moslashtirilgan kiyimlarga buyurtmalar 20 foizga oshganini qayd etdi.

Barqarorlik ta'siri: Barqarorlik sizning brend strategiyangizning bir qismi bo'lsa, ishlab chiqarishda ishlatiladigan barqaror materiallar foizi, chiqindilarni kamaytirish va mijozlarning ekologik toza variantlarga qiziqishi kabi ko'rsatkichlarga qarang^[9].

"EcoStitch" ekologik toza iplar va matolar sotuvining 30 foizga oshgani haqida xabar berib, iste'molchilarning barqaror alternativlarga bo'lgan qiziqishini namoyish etdi.

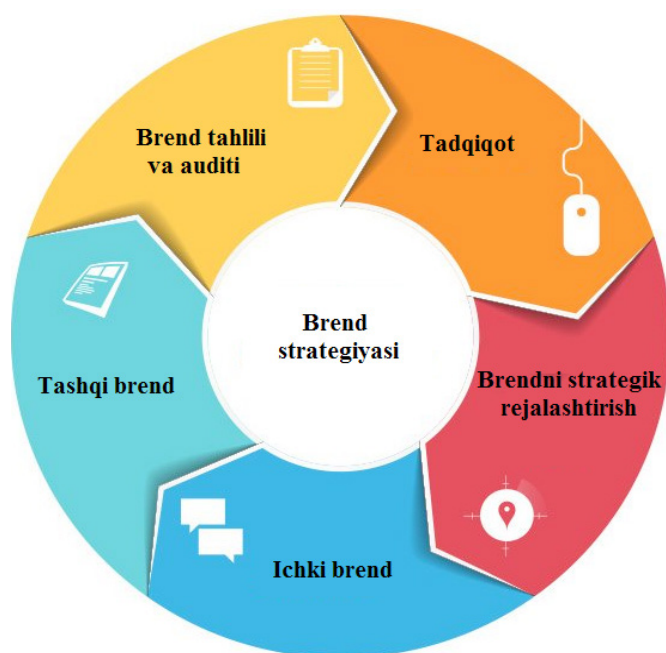
Hamkorlik doirasi: Hamkorlik bilan shug'ullanadigan tikuvchilik va trikotaj korxonalariga uchun ushbu hamkorliklarning ta'siri va ta'sirini o'lgang. Buni ijtimoiy tarmoqlardagi obunachilar sonining ko'payishi, veb-saytlarga havolalar va qo'shma reklama harakatlari kabi ko'rsatkichlar orqali aniqlash mumkin.

"CraftersUnite" va mahalliy hunarmandlar butiki o'rtasidagi hamkorlik ikkala biznes uchun ham ijtimoiy media obunachilar sonining 15% ga oshishiga va hamkorlik davrida umumiy savdolarning 10% ga oshishiga olib keldi.

Ushbu statistik ko'rsatkichlar tikuvchilik va trikotaj korxonalarida marketing strategiyasini amalga oshirishning ijobiy ta'sirining yorqin dalili bo'lib xizmat qiladi.

Ular kuchli onlayn mavjudlikni yaratish, noyob hikoyalar aytib berish, sifatga ustunlik berish, moslashtirishni taklif qilish, auditoriyani o'rgatish va ilhomlantirish va barqaror amaliyotlarda qatnashish nafaqat brend jozibadorligini oshirish, balki biznes o'sishiga ham yordam berishini namoyish etadi. Raqobat kuchayib borayotgan bozorda ushbu strategiyalar ushbu korxonalariga o'z hunarmandchiligining doimiy jozibasini saqlab, gullab-yashnashiga imkon beradi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda an'anaviy hunarmandchilik va sevimli mashg'ulotlar qayta tiklanmoqda, tikuvchilik va trikotaj o'z fuqarolari orasida ommalashmoqda. Bu jonlanish butun mamlakatdagi tikuv va trikotaj korxonalariga yangi hayot baxsh etdi. Ushbu ortib borayotgan qiziqishdan foydalanish va brendning jozibadorligini oshirish uchun ushbu korxonalar samarali marketing strategiyalarini qo'llashlari kerak [10].

1-rasm: Tikuv-trikotaj korxonalariga brend jozibadorligini oshiruvchi strategiyalar

Marketing strategiyalariga sho'ng'ishdan oldin bozor dinamikasini tushunish juda muhimdir. O'zbekiston to'qimachilik va hunarmandchilik sohasida boy madaniy merosga ega. Mamlakat yuqori sifatli mato va tikuvchilik buyumlarini ishlab chiqarishning uzoq tarixiga ega. Mamlakat o'zining madaniy ildizlarini modernizatsiya qilib, o'zlashtirar ekan, qo'lda ishlangan buyumlarga yana qadrlash kuchaydi. Bu tikuvchilik va trikotaj korxonalarining gullab-yashnashi uchun noyob imkoniyat yaratadi.

Tikuvchilik va trikotaj korxonalarida brend jozibadorligini oshirish uchun ko'plab marketing strategiyalari mavjud bo'lib, ba'zilar haqida muhokama qilish maqsadga muvofiqdir.

Onlayn mavjudlik va elektron tijorat. Bugungi raqamli asrda kuchli onlayn mavjudligi juda muhim. Tikuvchilik va trikotaj korxonalariga yaxshi mo'ljallangan veb-saytlar va onlayn-do'konlarga sarmoya kiritishlari kerak. Ushbu platformalar mijozlarga mahsulotlarni ko'rib chiqish va sotib olishning qulay usulini taklif qilib, o'z mahsulotlari uchun vitrina bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bundan tashqari, korxonalar o'z ijodlarini namoyish etish va kengroq auditoriya bilan bog'lanish uchun Instagram va Facebook kabi ijtimoiy media platformalaridan foydalanishlari mumkin.

Madaniy merosni qabul qilish. O'zbekistonning boy madaniy merosi tikuvchilik va trikotaj korxonalariga uchun noyob savdo nuqtasini taklif etadi. Mahsulotlaringizga an'anaviy dizaynlar, naqshlar va naqshlarni qo'shing. Har bir elementga kiradigan hunarmandchilikni ta'kidlang. Mamlakatning madaniy merosini nishonlash orqali korxonalar haqiqiylik va an'analarni qadrlaydigan mijozlarni jalb qilishlari mumkin [11].

Mahalliy hunarmandlar bilan hamkorlik qilish. Mahalliy hunarmandlar bilan hamkorlik qilish brendingizga chuqurlik kiritishi va mahsulot turlarini kengaytirishi mumkin. Tikuvchilik va trikotaj korxonalarini mohir hunarmand va hunarmand ayollar bilan hamkorlik qilib, o'z kolleksiyalariga yangi dizayn va texnikalarni joriy etishlari mumkin. Bu nafaqat mahalliy iste'dodlarni qo'llab-quvvatlaydi, balki mijozlar qadrlaydigan jamoa va haqiqiylik tuyg'usini ham rivojlantiradi.

O'quv seminarlari. Seminarlar va darslarni o'tkazish auditoriyangiz bilan muloqot qilish va brendga sodiqlikni yaratishning ajoyib usuli bo'lishi mumkin. Tikuvchilik, trikotaj va tegishli hunarmandchilik bo'yicha darslarni taklif qiling. Ushbu seminarlar mijozlarga yangi ko'nikmalarni o'rganishga va mahsulotingiz ortidagi hunarmandchilikni qadrlashga yordam beradi. Bu hamfikrlar hamjamiyatini yaratish imkoniyatidir.

Mijozlarni jalb qilish va fikr-mulohazalar. Mijozlaringizning fikr-mulohazalarini va takliflarini izlash orqali ular bilan faol aloqada bo'ling. Buni ijtimoiy tarmoqlardagi so'rovlar, so'rovlar yoki veb-saytingizdagi fikr-mulohaza shakllari orqali amalga oshirish mumkin. Mijozlaringizning fikrlari va afzalliklarini tinglash orqali siz o'z mahsulot va xizmatlaringizni ularning ehtiyojlari va istaklarini yaxshiroq qondirish uchun moslashtira olasiz.

Sifat va barqarorlik. Mahsulotlaringiz sifatini va barqarorlikka sodiqligini ta'kidlang. Yuqori sifatli materiallardan foydalaning va buyumlaringizning mustahkamligini ko'rsating. Atrof-muhitga ta'siri tobora ortib borayotgan dunyoda barqaror amaliyotlarni targ'ib qilish brendingiz jozibadorligini oshirishi mumkin.

To'qimachilik va tikuv-trikotaj mahsulotlari bozorida institutsional marketingning boshqa turlardagi marketingdan asosiy farq sifatida davlat organlarining bozor jarayonlarida ishtirok etishi (yoki kengroq talqinda – almashinuv qoidalariga rioya etilishini ta'minlaydigan va bozorga yaqqol yoki bilvosita ta'sir ko'rsatadigan har qanday boshqa institut) hamda bozor agentlari me'yorlari va odatlarini marketing tadqiq qilish sohasi kengayishi sifatida ko'riladi ^[12].

Marketingning vazifalarini bunday tarzda amalga oshirish undan foydalanish imkoniyatlarini hokimiyat tuzilmalari uchun kengaytiradi, bu to'qimachilik va tikuv-trikotaj mahsulotlari bozori sohasi uchun juda muhim.

Bozor islohotlari bo'yicha tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish uchun, raqobatlashuv muhitini shakllantirish va kommunal xizmat ko'rsatish sifatini oshirish bo'yicha tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish uchun biz tomonimizdan taklif qilinayotgan institutsional marketingdan foydalanish yo'nalishi ham ancha qiziqarli.

Bozorni zamonaviylashtirishga bunday yo'naltirilganlik ushbu tadqiqotda ko'rib chiqilayotgan to'qimachilik va tikuv-trikotaj mahsulotlari sohasini rivojlantirish masalalariga yaqin, bu marketingning yangi nazariy va metodologik qoidalarini rivojlantirish uchun mamlakatimizdagi ko'rib chiqilgan marketing g'oyalari yutuqlaridan foydalanishning ahamiyatini oshiradi.

Bozor institutlarini rivojlantirish uchun marketingni qo'llashning aynan shunday tushunilishida marketingda uning adaptatsion imkoniyatlarini ochib berish bilan bog'liq bo'lgan institutsional yondashuvni qo'llash lozim. Bu jihatda, olim va mutaxassislar bozor institutlari marketingining rivojlanishi dolzarbligini ta'kidlab o'tishgan, iqtisodiy tizimning to'laqonli ishlashi uchun ularning o'ta muhim ahamiyatiga urg'u berishgan.

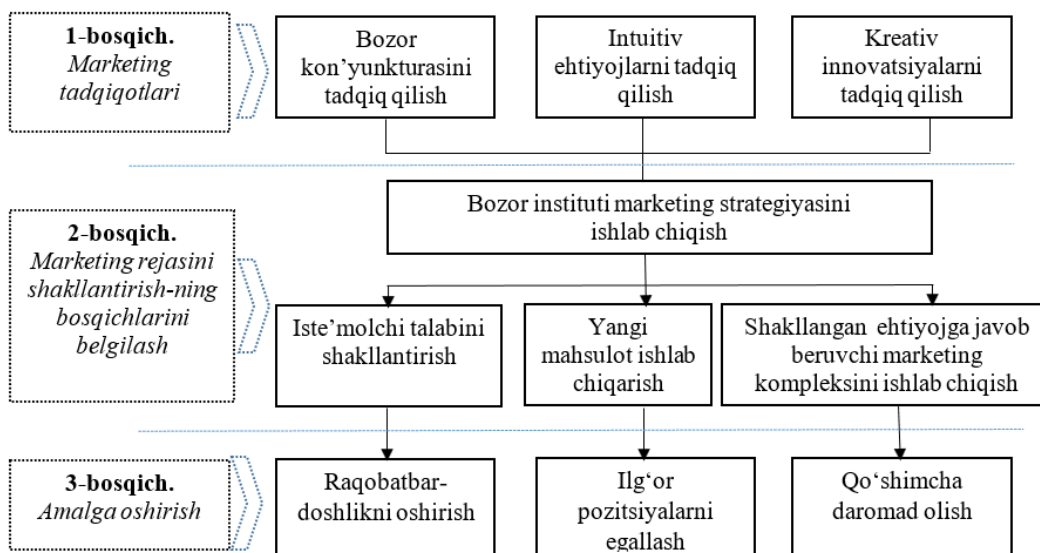
Bu holda marketing tomonidan hal qilinadigan vazifalar – yuzaga kelgan qoidalar va xulq-atvor normalarini iste'molchilar tomonidan idrok etishdagi o'zgarishdir. Ushbu masalada asosiy jihat marketing kompleksining (marketing miksi) maqsadli auditoriya (individlar) va institutlar o'rtasida o'zaro munosabatlarni qurishga ta'sirining rivojlanishi hisoblanadi.

Institutsional yondashuvni qo'llashning ushbu variantini amalga oshirish natijasi sifatida ijtimoiy-iqtisodiy tizimning tegishli maqsadlari ko'rib chiqiladi. Institut faoliyatining asosi bo'lib uning istiqbolda marketing yechimlarining strategik taraqqiyotini ta'minlashda dominant roli hisoblanadi.

Tikuv-trikotaj mahsulotlariga talabni shakllantirish va sotishni rag'batlantirishda institutsional komponentlar ushbu yondashuvda adaptiv marketing elementlari sifatida amal qiladi (2-rasm).

Institutsional mexanizmga asoslangan marketingning nazariy qoidalarini rivojlantirish yo'nalishida taqdim etilgan ishlanmalardan tashqari, L. P. Kosenko tomonidan to'qimachilik va tikuv-trikotaj mahsulotlari bozori marketingini tadqiq qilishda institutsional yondashuvlardan foydalanishga ham e'tibor qaratish lozimligi ta'kidlangan.

Ushbu tadqiqot natijasi bo'lib to'qimachilik va tikuv-trikotaj mahsulotlari bozorida iste'molchining harakatlarini belgilovchi sifatida hulq-atvorning norasmiy qoidalarini ajratish hisoblanadi. Bu borada L. Kosenko bozor jarayonlari norasmiy institutlarining va ishtirokchilarining xizmatlarni xarid qilish borasida qaror qabul qilishga ustunlik qiluvchi ta'sirini; bozorlarni to'laqonli marketing baholashni o'tkazishning, iste'molchilarni tizimlashtirish va yetakchi ishtirokchilar pozitsiyalarini aniqlashtirish murakkabligini ta'kidlaydi. Shuningdek, marketingda institutsional yondashuvni bozor faoliyatining subyekt tarkibini qayta ko'rib chiqish yo'li bilan va xususiy-davlat hamkorligini rivojlantirish doiralarda amalga oshirish taklif etiladi.

2-rasm: Tikuv-trikotaj mahsulotlari misolida talabni shakllantirish va brend jozibadorligini amalga oshirish bosqichlari ^[13]

XULOSA

Xulosa qilganimizda, tikuv-trikotaj mahsulotlariga talabni shakllantirish va sotishni rag'batlantirish tizimini samarali tashkil etish mazkur mahsulotlarni maqbul iste'mol darajasini oshirish, shu bilan bir qatorda, tikuv-trikotaj sohasining mahalliy ishlab chiqarish sanoatidagi brend o'rnini mustahkamlashga ko'maklashadi.

O'zbekistondagi tikuvchilik va trikotaj korxonalarini an'analar, hunarmandchilik va haqiqiylikni qadrlaydigan bozorda rivojlanish uchun noyob imkoniyatga ega. Onlayn mavjudlikni o'rnatish, madaniy merosni nishonlash, mahalliy hunarmandlar bilan hamkorlik qilish, o'quv seminarlarini o'tkazish, mijozlar bilan muloqot qilish va sifat va barqarorlikni ta'kidlash kabi samarali marketing strategiyalarini amalga oshirish orqali ushbu korxonalar o'zlarining brend jozibadorligini oshirishi va an'anaviy brendlarning qayta tiklanishiga hissa qo'shishi mumkin. O'zbekistonda hunarmandchilik. Fidoyilik va innovatsiyalar bilan ular o'z bizneslari va millatning madaniy merosi uchun porloq kelajakni birlashtira oladilar.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Kotler, Philip, and Keller, Kevin Lane. "Marketing Management" Pearson. 2020. P. 32
2. Azgaldov G. G., Glichev A. V., Panov V. P. CHto takoe kachestvo? – M.: Ekonomika, 1968. S. 102–105
3. Бузырев В. В., Чекалин В. С. Экономика жилищной сферы. – М.: Инфра-М, 2001. S. 53
4. Okrepilov V. V. Prostranstvennoe razvitiye i kachestvo. – SPb.: Nauka, 2011. S. 35
5. Versan V. G., CHayka I. I. Sistemiy upravleniya kachestvom produkcii. – M.: Standartinform, 2008. S. 71–73
6. Boltabaev M. R., "O'zbekiston Respublikasi to'qimachilik sanoati eksport imkoniyatlarini rivojlantirishda marketing strategiyasi". I. f.d. diss.avtoref. T. 2005. 37-b
7. Musa, Muhammad Farooq, et al. "Determinants of Brand Attractiveness: The Role of Brand Experience, Brand Love, and Brand Trust". International Journal of Marketing Studies, 11(1), 56–68. 2019
8. Pappu, Ravi, and Quester, Pascale. "How Does Brand Innovativeness Affect Brand Loyalty?" European Journal of Marketing, 50(1/2), 2–28. 2016
9. Rampl, Valentin, et al. "Handmade Craft Products and Branding: Effects on Customer Purchase Intentions": Sustainability, 12(4), 1604. 2020
10. Lee, Hyunjoon, et al. "Craft and Sustainability: Potentialities and Tensions in the Production and Marketing of Handmade Craft Products": Journal of Retailing and Consumer Services, 49, 34–45. 2019
11. Grewal, Dhruv, et al. "Retail Marketing Mix and Brand Performance: Understanding the Role of Brand Experience": Journal of Retailing, 95(2), 153–166. 2019.
12. McKernan, Susan, et al. "Small Fashion Retailers: Online and Offline Integrations and Customer Experience Management": International Journal of Retail & Distribution Management, 47(5), 503–519. 2019
13. Muminova N. M., "Tikuv-trikotaj mahsulotlariga talabni shakllantirish va sotishni rag'batlantirish tizimini takomillashtirish". – Monografiya. TTYeSI – T.: "Yangi nashr" nashriyoti, 2021 yil – 205 bet.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Telefon: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining

2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

